

Zkazky z planety
Země



Arthur C. Clarke

Zkázky z planety Země

PRAHA 2011

Přeložila: **VERONIKA VOLHEJNOVÁ**

Arthur C. Clarke: Zkazky z planety Země

Vydání druhé

Copyright © 1990 by Byron Preiss Visual Publications, Inc.

All stories copyright © 1990 by Arthur C. Clarke

The Road to the Sea Copyright 1950 by Wings Publishing Co.

Hate Copyright 1961 by Digest Productions Corporation

Publicity Campaign Copyright 1956 by Renown Publications

The Other Tiger Copyright 1953 by Arthur C. Clarke

The Deep Range Copyright 1958 by Arthur C. Clarke

If I Forget Thee, Oh Earth... Copyright 1953 by Arthur C. Clarke

The Cruel Sky Copyright 1962 by Arthur C. Clarke

The Parasite Copyright 1953 by Avon Publications, Inc.

The Next Tenants Copyright 1957 by Arthur C. Clarke

Saturn Rising Copyright 1961 by Mercury Press

The Man Who Ploughed the Sea Copyright 1957 by Arthur C. Clarke

The Wall of Darkness Copyright 1949 by Fictioneers, Inc.

The Lion of Comarre Copyright 1968 Arthur C. Clarke

On Golden Seas Copyright 1987 by Omni Publications International, Ltd.

Published by arrangement with David Higham Associates, Ltd.

All rights reserved

Vydalo nakladatelství Baronet a. s., Izraelská 6, Praha 10, www.baronet.cz
v roce 2011 jako svou 1595. publikaci

Přeloženo z anglického originálu Tales from Planet Earth

vydaného nakladatelstvím Visual Publications, Ltd., New York v roce 1990

Český překlad © 1996, 2011 Veronika Volhejnová

Korektorka Daniela Čermáková

Přebal a vazba © 2011 Ricardo a Baronet

Ilustrace na přebalu © 2011 Jan Ungrád

Sazba a grafická úprava Ricardo, Sázavská 19, Praha 2

Tisk a vazba:  **FINIDR**, s. r. o., Český Těšín

Veškerá práva vyhrazena.

Tato kniha ani jakákoli její část nesmí být přetiskována, kopírována
či jiným způsobem rozšiřována bez výslovného povolení.

Název a logo BARONET® jsou ochranné známky zapsané

Úřadem průmyslového vlastnictví pod čísly zápisu 216133 a 216134.

ISBN 978-80-7384-4 9-4

BARONET

Praha 2010

Arthur C. Clarke

**Zkázky
z planety Země**



Melindě, Tamaře a Chereně,
Valerii a Hectorovi

za lásku a podporu

Předmluva

Arthur Charles Clarke (nar. 1917) je mi ze všech spisovatelů science fiction nejpodobnější.

Samozřejmě to bude zuřivě popírat. Bude – celkem správně – poukazovat na to, že je víc než o dva roky starší než já, že je mnohem plešatější než já a mnohem méně hezký než já. Ale co má být? Není žádná ostuda být starý, plešatý a ošklivý.

Podobnost je v tom, že Arthur prošel (stejně jako já) důkladným vědeckým vzděláním a využívá jej ke psaní toho, čemu se říká „tvrdá science fiction“. Jeho styl je trochu podobný mému a často si nás pletou – nebo aspoň naše knihy.

První knížka science fiction, kterou kdy přečetla moje drahá žena Janet, byl Arthurův *Konec dětství*; druhá byla moje *Nadace a Říše*. Protože se nedokázala dost přesně rozpomenout, která byla která, vzala si nakonec mě, i když myslím, že původně stála o Arthura.

No, ale teď tu máte sbírku Arthurových povídek, které vycházejí z inteligentně odhadnutého vývoje vědy. Budou se vám ohromně líbit!

Musím vám na Arthura něco prozradit. Známe se už nějakých čtyřicet let a celou tu dobu jsme si ani na chvíli nepřestali vyměňovat láskyplné urážky. (Totéž platí o Harlanu Ellisonovi a o mně nebo o Lesteru del Reyovi a mně.) Je to určitá forma, kterou si muži

dávají najevo náklonnost. Něco takového bohužel ženy nechápou.

Když se setkají dva pánové z nižších vrstev (dva kovbojové, dva řidiči nákladáku), skoro určitě jeden z nich praští toho druhého do zad a řekne: „Ty ještě žiješ, ty hajzle jeden zatracenej, ty křivej parchante?“ Znamená to přibližně: „Zdravím tě, příteli, jak se ti vede?“

No a my s Arthurem děláme totéž, jenže samozřejmě ve spisovné angličtině, do které s oblibou přidáváme kapku vtipu. Například loni havarovalo v Iowě letadlo, asi polovina pasažérů se zabila a polovina přežila. Zjistilo se, že jeden z cestujících zůstal během katastrofálního pokusu o přistání klidný, protože si četl román Arthura C. Clarka. Tento fakt se objevil v novinářském článku.

Arthur, jak je jeho zvykem, okamžitě článek milionkrát oxeroxoval a poslal ho každému, koho znal nebo o kom kdy slyšel. Dostal jsem taky jeden a pod mou kopii Arthur rukou připsal: „Škoda, že nečetl některou tvou knížku. Byl by celé to děsné dobrodružství zaspal.“

Bylo jen dílem okamžiku poslat mu dopis tohoto znění: „Naopak, tvou knížku četl proto, že kdyby letadlo spadlo, smrt by byla spásným vysvobozením.“

Tuhle výměnu dobromyslných jedovatostí jsem citoval v Bostonu na Světové konferenci science fiction v roce 1989. Jedna žena, která o té konferenci psala, tím byla hluboce znechucena a šokována. Neznám ji, ale představuji si, že je chemicky očištěna od sebe-menších stop humoru a že neví vůbec nic o mužských projevech citu – nebo vůbec o *jakýchkoli* projevech citu. V každém případě jí moje poznámka vyrazila dech a ona ji ostře odsoudila v *Locusu*.

Samozřejmě by mě nikdy ani nenapadlo dovolit nějaké nemožné ženské, aby mi zabránila v dalších přátelských soubojích, které s Arthurem ještě svedeme, takže hned přijde další. Tentokrát ho začnu já.

Tuhle předmluvu píšu zadarmo, z čisté lásky k Art-
hurovi. Jeho samozřejmě nikdy ani nenapadne mi to
oplatit, protože by si pro pětník nechal vrtat koleno
a postrádá mou velkorysou schopnost cenit si umění
a dobré vůle víc než mamonu.

Tak! A teď s určitými obavami očekávám Arthurovu
odpověď.

Isaac Asimov
New York City

*S potěšením jsem si přečetl Isaacovu předmluvu ke
Zkazkám z planety Země. Jak správně říká, jsem mu
jako spisovatel nejpodobnější. Abych opakoval po-
známku, kterou jsem už kdysi udělal, jsme oba skoro
tak dobří, jak si o sobě myslíme.*

*Jedna drobná oprava: Nerozeslal jsem milion kopií
toho článku v Time, o kterém se Isaac zmiňuje. Poslal
jsem jen jednu – samotnému Isaacovi, protože jsem
věděl, že zbytku světa už to dá k lepšímu sám.*

*A nakonec odpovím na tu závěrečnou výzvu způso-
bem, který potvrdí jeho nejhorší obavy.*

*Tímto se zavazuji, že zdarma napíšu předmluvu
k jeho příští knize.*

Arthur C. Clarke
Colombo, Srí Lanka

OBSAH:

Silnice k moři	13
Nenávist	69
Reklamní kampaň	93
Ten druhý tygr	101
Hluboké pastviny	107
Kdybych na tebe zapomněl, Země	119
Kruté nebe	127
Parazit	151
Příští nájemníci	167
Východ Saturnu	179
Muž, který přeoral moře	195
Stěna z temnoty	217
Lev z Comarre	241
O zlatých mořích	295

Silnice k moři

Když jsem procházel svoje záznamy, zjistil jsem, že Silnici k moři jsem dokončil před více než čtyřiceti lety. Nemám k ní mnoho co říct, leda to, že v sobě obsahuje zárodky nebo předzvěsti témat, která jsem ve svých pozdějších pracech rozvinul detailněji, zejména v Městu a hvězdách a ve Zpěvu vzdálené Země.

Ještě jedna maličkost: Pobavilo mě, že jsem předpověděl nejen vynález malých přenosných přehrávačů – ale také to, že se brzy stanou takovým veřejným nebezpečím, že budou muset být zakázány. Druhá část toho proroctví se bohužel ještě nenaplnila.

Padalo první podzimní listí, když se Durven setkal se svým bratrem na mysu u Zlaté sfingy. Svůj letoun nechal v křoví u silnice, pěšky došel na vrchol kopce a podíval se dolů na moře. Po vřesovištích se proháněl studený vítr a přinášel s sebou hrozbu časných mrazů, ale dole v údolí, kde v náruči kopců ležel Shastar Nádherný, bylo ještě teplo a závětrí. Jeho prázdná nábřeží snila v bledém, ubývajícím slunečním svitu a hluboká modř moře jemně omývala jejich mramorové hráze. Jak se tak Durven znovu díval do okouzlujících ulic a zahrad svého mládí, cítil, že ho jeho odhodlání opouští. Byl rád, že se s Hannarem setká tady, víc než kilometr daleko od města, a ne mezi obrazy a zvuky, které by mu znova naléhavě připomněly dětství.

Viděl Hannara jako malou tečku na svahu, jak stoupá svým obvyklým nespěchavým, volným krokem. Durven by u něj se svým letounem mohl být za pár vteřin, ale věděl, že kdyby to udělal, nesklidil by za to žádnou vděčnost. Čekal tedy v závětrí velké Sfingy, občas udělal pár rázných kroků tam a zpátky, aby se zahřál. Jednou nebo dvakrát došel k hlavě obludy, podíval se do klidné tváře tyčící se nad městem a vzpomínal, jak kdysi jako dítě vzhlížel ze shastarských zahrad k té siluetě na obzoru a přemýšlel, zda je živá.

Hannar nevypadal o nic starší než tehdy, když se před dvaceti lety naposled viděli. Vlasy měl pořád husté a tmavé, tvář bez vrásek, protože klidný život Shastaru a jeho obyvatel jen máloco rušilo. Zdálo se to hořce nespravedlivé a Durven, zšedivělý léty neutuchajících zápasů, pocítil bodnutí závisti.

Pozdravili se krátce, ale ne bez vřelosti. Pak Hannar došel k lodi, spočívající v hnízdě z pokroucených keřů. Zafukal holí na kov a obrátil se k Durvenovi.

„Je malinká. To jsi s ní letěl celou cestu?“

„Ne, jenom z Měsíce. Z Projektu jsem přiletěl linkou a ta je asi stokrát větší.“

„A kde je ten Projekt – nebo nechceš, aby se to tady vědělo?“

„To není žádné tajemství. Stavíme lodi ve vesmíru za oběžnou dráhou Saturnu, kde je gravitační gradient Slunce skoro nulový a stačí jen malá síla k tomu, aby se odpoutaly od sluneční soustavy.“

Hannar mávl holí k modrým vodám pod nimi, k barevnému mramoru malých věžiček a k širokým ulicím s pomalu plynoucí dopravou.

„Pryč od tohotohle všeho, do temnoty a osamění – hledat co?“

Durven stiskl rty do tenké, rozhodné čárky.

„Nezapomínej,“ řekl tiše, „že já jsem mimo Zemi strávil skoro celý život.“

„A přineslo ti to štěstí?“ pokračoval Hannar nelítočně.

Durven chvíli mlčel.

„Přineslo mi to víc než jen to,“ odpověděl konečně. „Využil jsem své schopnosti až do poslední kapky, vychutnal jsem triumfy, jaké ty si neumíš ani představit. Ten den, kdy se První expedice vrátila do sluneční soustavy, měl větší cenu než celý život v Shastaru.“

„Myslíš,“ zeptal se Hannar, „že pod těmi cizími slunci vybudujete hezčí města, než je tohle, až naše Slunce opustíte navždy?“

„Když budeme chtít, tak ano. Jestli nebudeme, tak vybudujeme jiné věci. Ale budovat budeme určitě, a co v posledních sto letech vytvořili tvoji lidé?“

„Jen proto, že jsme nepostavili žádné stroje, protože jsme se obrátili zády ke hvězdám a jsme spokojení s naším vlastním světem, nemusíme ještě být úplně líní. Tady v Shastaru jsme vytvořili způsob života, jaký podle

mého názoru nebyl nikdy překonán. Studovali jsme umění žít. Máme první aristokracii, v níž nejsou otroci. Toho jsme dosáhli, podle toho nás bude soudit historie.“

„To ti neberu,“ odpověděl Durven, „ale nezapomínej, že váš ráj vytvořili vědci, kteří se museli rvát stejně, jak to děláme my, aby se jejich sny uskutečnily.“

„Vždycky neuspěli. Planety už je jednou porazily; proč by měly cizí světy nebo cizí slunce být pohostinnější?“

To byla správná otázka. I po pěti stech letech měla vzpomínka na ten první neúspěch pořád hořkou příchut'. S jakými nadějemi a sny se člověk v posledních letech dvacátého století vydal k planetám – a zjistil, že jsou nejen holé a bez života, ale také nelítostně nepřátelské! Od chmurného žáru lávy na Merkuru až po ledovce tuhého dusíku na Plutu se nenašlo jediné místo, kde by člověk mohl žít bez ochrany mimo svůj vlastní svět; a do svého světa se po stu letech neplodného boje zase vrátil.

Ale sen docela nezanikl. Když se přestalo plánovat, stále ještě existovali lidé, kteří se odvážili snít o hvězdách. Z těch snů nakonec vznikl transcendentální pohon, První expedice – a teď i opojení dlouho opožděného úspěchu.

„V okruhu deseti roků letu je padesát hvězd slunečního typu,“ odpověděl Durven, „a skoro všechny mají planety. Jsme teď přesvědčení, že pro hvězdy typu G jsou planety prakticky stejně typické jako spektrum, i když nevíme proč. Takže hledání světů podobných Zemi muselo být jednou úspěšné; nemám dojem, že jsme měli nějaké obzvláštní štěstí, že jsme našli Eden tak brzo.“

„Eden? Tak jste ten nový svět pojmenovali?“

„Ano. Připadalo nám to vhodné.“

„Vy vědci jste ale vážně nevyléčitelní romantici! Možná je to jméno až příliš dobře vybrané; všechen život v tom původním Edenu taky nebyl k člověku přátelský, jestli si vzpomínáš.“

Durven se smutně usmál.

„To zase záleží na tom, jak to kdo bere,“ odpověděl. Ukázal k Shastaru, kde se začala rozžít první světla. „Kdyby naši předkové nebyli jedli ze stromu poznání, tohle všechno byste nikdy neměli.“

„A co myslíš, že se s tím teď stane?“ zeptal se Hannar hořce. „Když jste postavili cestu ke hvězdám, všechna síla a vitalita lidské rasy se vyleje ze Země jako z otevřené rány.“

„To nepopírám. Už se to stalo a stane se to zase. Shastar půjde stejnou cestou jako Babylon a Kartágo a New York. Budoucnost se staví na troskách minulosti; moudrost spočívá v tom přijmout to jako neměnný fakt, ne proti tomu bojovat. Já jsem miloval Shastar stejně tolik jako ty – tak moc, že i teď, i když ho už nikdy neuvidím, si netroufám sejít ještě jednou do jeho ulic. Ptáš se mě, co se z něj stane, a já ti to povím. To, co děláme, jeho pád jen urychlí. Dokonce už před dvaceti lety, když jsem tu byl naposled, cítil jsem, jak ten bezcílný rituál vašich životů podkopává mou vůli. Brzo to bude stejné ve všech městech na Zemi, protože se všechna opičí po Shastaru. Myslím, že Pohon přišel za pět minut dvanáct; možná i ty bys mi uvěřil, kdybys mluvil s lidmi, kteří se vrátili z hvězd, a pocítil, jak se ti po těch staletích spánku krev znova rozproudila v žilách. Protože tvůj svět umírá, Hannare; to, co teď máte, si můžete udržet ještě celé věky, ale nakonec vám to stejně proklouzne mezi prsty. Budoucnost patří nám; vám necháme vaše sny. My jsme také snili a teď svoje sny uskutečníme.“

Na čele Sfingy se zatřpytil poslední paprsek Slunce, které se potopilo do moře a přenechalo Shastar noci, ale ne tmě. Široké ulice se změnilly ve světelné řeky, nesoucí myriády jasných bodů; věže a jehlany byly ozdobeny barevnými šperky světla a vítr přinesl závan hudby ze zábavní lodi vyplouvající na moře. Durven s lehkým úsměvem sledoval, jak se odlepila od mola. Už to bylo pět set let nebo ještě víc, kdy svůj náklad

vyložila poslední obchodní loď, ale dokud bude existovat moře, lidé po něm budou plout.

Už nebylo co říct; a za chvíli stál Hannar na kopci sám, s hlavou zvrácenou ke hvězdám. Už svého bratra nikdy neuvidí. Z jeho obzoru zmizelo Slunce na pár hodin, ale z Durvenova brzo zmizí navždy, stane se z něj jen tečka v propasti vesmíru.

Shastar, lhostejný k tomu, co se právě stalo, ležel pod ním a blýskal se na břehu moře. Hannar, hlavu ztěžklou předtuchou, měl pocit, jako by se nad ním už vznášel těžký, nevyhnutelný osud. Durven měl pravdu: exodus brzo začne.

Před deseti tisíci lety se vypravili jiní objevitelé z prvních lidských měst hledat nové země. Našli je a nikdy se nevrátili, a čas pohltil jejich opuštěné domovy. A stejně tak to bude i se Shastarem Nádherným.

Hannar kráčet pomalu z kopce dolů k světlům města a těžce se opíral o hůl. Sfinga nevzrušeně sledovala, jak jeho postava mizí v dálce a ve tmě.

O pět tisíc let později se stále ještě dívala.

Brantovi nebylo ještě dvacet, když byl jeho rod vyhnán ze svých domovů a s lítostivým křikem ublížené nevinности odvezen na západ přes dva kontinenty a jeden oceán. Zbytek světa s nimi ale měl pramálo soucitu, protože mohli dávat vinu jen sobě samým a těžko mohli tvrdit, že Nejvyšší rada jednala příliš nelítostně. Poslala jim aspoň tucet předběžných varování a dokonce čtyři poslední a definitivní ultimata, než se neochotně odhodlala k akci. Jednoho dne přiletěla asi tři sta metrů nad vesnici malá loď s ohromným zvukovým vysílačem a začala vydávat několik kilowattů strašlivého hluku. Po několika hodinách téhle zábavy se rebelové vzdali a začali balit své věci. O týden později přiletěla transportní flotila a odvezla je za neustálých ostrých protestů do nových domovů na druhém konci světa.